

Toekomst voor Mohamed?

beeld Studio Diender

Mohamed is zeventien jaar oud en woont bij zijn ouders thuis. Hij gaat niet naar school, hij heeft geen werk, hij heeft geen geld. Hij komt elke dag pas 's middags zijn bed uit, loopt daarna de stad in en komt pas 's nachts thuis. Hij

verveelt zich dood en ziet rondom zich de luxe van onze consumptiemaatschappij. Als hij een vriendin heeft, dan moet zij bij het uitgaan voor hem betalen. Het grootste probleem is dat Mohamed al jaren erg gefrustreerd rondloopt. Zijn

schoolcarrière is mislukt en achtereenvolgende plaatsingen in jeugdzorginstellingen zijn uitgelopen op verwijdering. Zijn intimiderende gedrag maakt het erg moeilijk om met hem om te gaan. Ook in de thuissituatie is dit het geval. Niemand lijkt over deze jongen gezag te hebben. De school waar hij officieel nog ingeschreven staat, wil hem absoluut niet meer hebben; hij kan er hooguit een individueel traject van twee uur per dag krijgen. Op straat scheldt hij mensen uit. Gewelddelicten en dealen zijn voor hem de meest voor de hand liggende middelen om zijn behoeften te kunnen bevredigen.

Het vinden van werk is een zeer moeilijke aangelegenheid. Hij moet er als het ware voor uit zijn bed worden getrokken. Na een paar dagen geeft hij het op omdat hij te weinig verdient. Hij deed wel goed zijn werk, maar voor het aangeboden loon wil hij niet doorgaan. Dit werk is eigenlijk een vervanging van de opleiding, maar dat zegt Mohamed niks. Als zijn vader hem eens vraagt om tegen betaling mee te gaan werken, weigert hij dit.

De meeste mensen van het wijkteam zien het helemaal niet meer zitten met Mohamed. Zij vinden hem een echte crimineel waarmee niets meer is aan te vatten. Hij scheldt mensen uit op straat, negeert een gebiedsverbod en spuugt als hij een van hen ziet.

WAT MOET ER GEBEUREN OM MOHAMED UIT DEZE SITUATIE TE KRIJGEN?

In de casus wordt slechts beschreven wat hij allemaal niet kan, niet doet en niet wil. Ik lees nergens iets positiefs over hem. Ik zou onderzoeken waarom de hulpverlener alleen maar dit ene perspectief inbrengt. Vervolgens zou ik de hulpverlener adviseren op zoek te gaan naar hoe het in het verleden was. Wat voor jongen was Mohamed voor de problemen begonnen, wat vond hij leuk en waar was hij goed in? En verder, zijn er uitzonderingen te noemen, dingen waarin hij wel succesvol is? De omgeving en de familie kan helpen om andere perspectieven in te brengen. Niet alleen zijn ouders, ook opa's, oma's, ooms en tantes kunnen bevraagd worden, zelfs als ze niet in de buurt zijn. Het is helpend om een levenslijn met Mohamed te maken, dan ontdek je wat zich heeft voorgedaan op zijn pad. Ook herken je dan op welk moment het mis is gegaan, wat de aanleiding was. Het is verder essentieel om de migratiegeschiedenis van het gezin te onderzoeken. Wanneer zijn ze naar Nederland gekomen? Wie van de familie bleven achter? Is Mohamed van de eerste, tweede of derde generatie?

Mohameds ouders hebben geleerd om op een bepaalde manier op te voeden, samen met de familie en de omgeving. Door de migratie moesten ze het ineens zelf gaan doen. Zonder steun van de familie is het lastig om het gezag te blijven uitoefenen. Zijn de ouders ingebed in een familie-systeem? Welke steunfiguren kunnen helpen? Hoe kan dit steunsysteem opnieuw vorm krijgen of geactiveerd worden?

Kortom: de hulpverlener heeft handvatten nodig om deze casus in samenhang met de familie, de cultuur en de geschiedenis te benaderen. Anders verwordt Mohamed tot een stapeltje negatieve feiten.

Kitlyn Tjin A Djie, transcultureel systeemtherapeut
www.beschermjassen.nl

Mohamed is vanwege problemen van hot naar her gestuurd is. Geen enkele professional is tot hem doorgedrongen. Een aanpak op meerdere gebieden tegelijkertijd is uiteraard belangrijk. Het vertrouwen van

deze jongen (her)winnen verdient nu de hoogste prioriteit. Mohamed kan het beste een resocialisatietraject met persoonlijke coaching volgen. Daar worden jongeren klaargestoomd voor onderwijs of arbeidsmarkt.

Mohamed heeft intensieve begeleiding nodig van minimaal acht uur per week. Met een begeleider die stevig in zijn schoenen staat, hem kan confronteren met zijn gedrag, hem helpt met zijn mogelijke identiteitsproblemen en met stellen van prioriteiten in zijn leven. Mohamed zal een goede 'klik' hebben met de begeleider als deze zich goed kan inleven in zijn situatie, bijvoorbeeld doordat hij dezelfde ervaringen heeft gehad. Door oprechte betrokkenheid en te helpen met praktische zaken kan de begeleider vertrouwen winnen van Mohamed en hem motiveren om de draad weer op te pakken. Mohamed heeft wel toezicht nodig. Als hij uit bed moet worden gebeld om op tijd op een afspraak te verschijnen, dan is de begeleider bereid dit te doen. Verder is het handig dat Mohamed een sociale vaardigheidstraining en een beroepskeuzetest doet. Hierdoor kan hij zich bewust worden van zijn gedragingen en de mogelijkheden om dit te corrigeren. Zo leert hij wat hij wil bereiken in zijn leven. Samen met de begeleider kan vervolgens een plan worden gemaakt dat realistisch en haalbaar is. Een plan waar Mohamed later trots op kan zijn.

Abdullah Pehlivan
Projectmedewerker Jeugdbeleid

Uit de casus blijkt dat er veel aandacht is voor deze jongen vanuit de systeemwereld. Daarmee bedoelen we het gedeelte van het professionele netwerk dat dit soort casuïstiek voornamelijk vanachter een bureau beleefd. Dit bedoel ik niet denigrerend, omdat deze mensen voor veel jongeren goed werk afleveren. Maar deze ingewikkelde casuïstiek kun je beter benaderen vanuit de presentiebenadering. Die zoekt aansluiting bij het leefdoel van de jongere zelf.

Er wordt Mohamed van verschillende kanten hulp geboden, maar daaraan is de

eis gekoppeld dat hij zich houdt aan de regels en voorschriften die in de maatschappij gelden. Dat is ook wel logisch. Maar wat je bij deze jongen ziet – en ik kom dat regelmatig tegen bij de jongeren waarmee ik werk – is dat hij het nut er niet van inziet om zich aan deze regels te houden. Veel van deze jongeren vertonen daarnaast gedrag dat is gericht op overleven, ze proberen zich staande te houden in de spagaat tussen eigen behoeften en eisen vanuit de maatschappij of systeemwereld.

Alfred Adler heeft ooit eens gezegd dat elk gedrag, hoe afwijkend dan ook, een bepaald doel dient voor diegene die dat gedrag vertoont. Ga op zoek naar dat doel en je kunt waarschijnlijk constructieve gedragsveranderingen aanbieden die het zelfde doel nastreven, maar niet destructief zijn. Het gedrag van deze jongen levert hem – in ieder geval in zijn ogen – iets op. Als je die 'opbrengst' analyseert, door vanuit de presentiebenadering aansluiting te zoeken bij zijn leefwereld, dan kun je samen naar gedragsalternatieven zoeken. Dat maakt de kans dat hij gemotiveerd raakt om zijn doelen en behoeften op een andere manier na te streven, een stuk groter. Aan de andere kant denk ik dat waar het gaat om de handhaving van het gebiedsverbod, niet consequent genoeg wordt opgetreden. Blijkbaar is er geen of onvoldoende gevolg als hij zich niet aan de regels houdt. Mijn advies is om een jongerencoach/jongerenwerker 'nieuwe stijl' drie maanden de tijd en ruimte te geven om aan te sluiten bij de leefwereld van Mohamed. Om vervolgens vanuit die aansluiting echt op zoek te kunnen gaan naar wat er voor hem op het spel staat. Zonder direct een hulpvraag te formuleren of een plan op te stellen. Aansluiten puur om de verbinding zelf, dat is de basis voor verandering. Gedurende die tijd is het ook van belang dat grenzen aan zijn gedrag duidelijk gesteld worden en dat er voelbare consequenties aan overtreding van de regels gekoppeld zijn.

Frank van Strijen, Jeugd enzo.
En auteur van boeken over straatcultuur en jongerenwerk.